

AZ ELKÖTELEZETT ÍRÓ

Nyolcvan esztendő... Nyolc évtized, melynek túlnyomó része megfeszített munkában, a mostoha társadalmi körülmények elleni harcban, a pedagógus oktató erőfeszítéseiben, a történész alapos kutatómunkájában, az író közlési kötelezettségeinek kiteljesedésében telt el. Lőrinc Pétert úgy ismeri mindenki, hogy még ma, nyolcvanesztendőskorában is a legmunkabíróbb irodalmi munkások, a leglelkiismeretesebb feladatteljesítők közé tartozik, akire mindig teljes biztonsággal lehet számítani, s aki sohasem tagadja meg, ha valahol irodalmi és társadalmi közreműködésre van szükség.

Ha azt mondom, hogy Lőrinc Péter, voltaképpen nem is tártam fel egész valóját. Mert hát nemcsak az író családi neve, Löbl Árpád neve kívánczik az írói név mellé, hanem például a Láng Árpád név is, amelyen valamikor a dadaista költő jelentkezett az irodalmi életben, Az Út, vagy az Ek hasábjain, de a fogalomkörbe tartozik például a Zárko Plamenac név is, emlékeztetve arra, hogy Löbl Árpád tulajdonképpen nem is csupán magyar nyelven fejtette ki irodalmi munkásságát, hanem irodalmi tevékenységébe különválaszthatatlanul, szervesen beleilleszkedik a szerbhorvát nyelven végzett munka, a kiadott szerbhorvát nyelvű művek sokasága is.

Anélkül, hogy teljességre törekednénk a felsorolásban, hadd említsük meg, hogy 1917-ben jelent meg első kötete *Lány és béke* címmel, melyben — még mint katonaember, amikor Pancsován töltötte szabadságos idejét — félig illegálisan, a cenzúra megkerülésével adta ki háborúellenes verseinek gyűjteményét, s ezért a tettéért a haditörvényszék is felelősségre vonta. A továbbiakban magyar nyelven megjelent művei közé tartozik az 1940-ben Szabadkán kiadott *Erdély* című mű, majd a felszabadulás után *A kuruckor* című tanulmány, a *Nemzet születik* című riportkönyv, melyben az új Makedónia kialakulását, megformálódását érzékelteti személyes tapasztalatai alapján, *A nagy póri pör* című történelmi tanulmány, a *Hétköznapiok* című regény, a *Görbe utca 23.* címmel megjelent elbeszélés-gyűjtemény, az *Adalékok a vajdasági agrárkérdéshez* című tanulmánykötet, az *Alakok* című riportkönyv, az *Emberek az embertelenségben* címet viselő önéletrajz első két kötete, a legutóbb Szabadkán megjelentetett *Bácskai polgári politikai elmélet* című füzet. A magyar művek mellett azonban szerbhorvát nyelven is sok műve megjelent (és kéziratban is van még) például a vajdasági szocialista mozgalomról, az agrárproletariátus szakszervezeti harcáról, az 1848—49 évi vajdasági agrárkérdésről, a szintén 1848—49. évi vajdasági forradalmi mozgalomról, Vasa Stajić politikai arculatáról stb. stb. Mintegy harminc könyv, s emellett körülbelül száz hosszabb tanulmány a folyóiratokban, hogy a más sajtótermékekben megjelent rövidebb tanulmányok és szépírodalmi jellegű írások sokaságáról ne is beszéljünk.

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1898. július 14-én született a bánáti Kovácsán, az egykori Antalfalván. Itt kezdte el iskoláit, s azután Orsován és Pancsován folytatta. 1916-ban érettségizett — már mint katona. Azután az osztrák—magyar hadsereg kötelékében részt vett a galíciai, bukovinai és ukrainai harcokban, majd 1918 júniusában az olasz frontra került. Itt egyike volt a 29. és 31. ezredben 1918 októberében kitört lázadás szervezőinek. A háború után Budapesten folytatta egyetemi tanulmányait, és ekkor kapcsolatba került Korvin Ottó csoportjának egyes tagjaival, majd Pancsovára hazatérve, itt bekapcsolódott a munkásmozgalomba.

Egyetemi tanulmányainak befejezése után tanárként tevékenykedett Nagybecskerekben, Fehértemplomon, később pedig Gornji Milanovacon is. Tanári munkája közben élénken munkálkodott a kommunista ifjúsági

szervezetben is, és különösen a fiatal haladó szellemű tanulókkal állt szoros kapcsolatban. Talált rá módot és időt, hogy részt vegyen az előbb Belgrádban, majd később Szabadkán megjelenő munkásmozgalmi lap, a Szervezett Munkás körüli akciókban is. Amikor a lapot Szabadkára telepítették át, szóba került a szerkesztő kinevezésekor is, de éppen ebben az időben helyezték át Gornji Milanovacra, s így természetesen nem vállalhatta a Szabadkán kiadott lap szerkesztését. 1927-ben aztán újra visszerült Pancsovára, majd Becskerekre. Ezen az utóbbi helyen különösen élénk társadalmi tevékenységet fejtett ki a haladó ifjúság körében. A kereskedelmi akadémián diákcsoportokat alakított, és szoros kapcsolatot teremtett az Ompokkal, az akkori idők haladó ifjúsági mozgalmával.

A munkásmozgalom keretében kifejtett munkássága persze következményeket is vont maga után. 1936-ban büntetésből Bitolába, az ország legdélibb részére helyezték át, a munkásmozgalommal való kapcsolatai azonban itt sem szakadtak meg. 1939-ig maradt Bitolában, s ez alatt az idő alatt is levelezés útján kapcsolatban állt a Híd folyóirattal, de ugyanakkor szerbhorvát haladó szellemű lapokkal, folyóiratokkal, például a Stožerrel, a Pregleddel, a Nova Jugoslavijával, a Književnikkel, a Kulturával, a Lucával, az Almanah savremeni problema című kiadvánnyal és más lapokkal is élénken együttműködött.

Amikor 1940-ben Szabadkára került, a levelező kapcsolat természetesen közvetlen személyi kapcsolattá bővült a Híd gárdájával, s közvetlenül is részt vett a magyarság haladó folyóiratának szerkesztésében. Így tartott ez 1941-ig, akkor azonban be kellett vonulnia egy mozgósított ezredhez, a háború kitörésekor hadifogságba esett. A hadifogolytáborok élete azonban szintén nem vonta ki a munkásmozgalmi harc köréből. Részt vett a táborok pártmozgalmában, szorosan együttműködve Oto Bihalji-Merinnel, és számos előadást tartott a munkásmozgalom időszerű kérdéseiről, sőt pártegységeket is irányított. A hadifogságból hazatérve aztán eleinte Belgrádban dolgozott a Szerb Népköztársaság művelődésügyi minisztériumának oktatásügyi tanácsában, éspedig a kisebbségi és a szakiskolák ügyeinek intézésében, majd 1946-ban Újvidékre került, és a Tartományi Végrehajtó Tanács tanügyi osztályán tevékenykedett. Tagja és munkatársa volt a Népoktatás, a Zbornik Matice srpske, valamint a Zadružni arhiv szerkesztőségének, tanított a pedagógiai főiskolán, majd pedig 1959-től az újvidéki filozófiai fakultás rendes tanára lett. Ebből a munkakörből vonult nyugdíjba, ez a nyugdíjazás azonban korántsem jelentette aktív munkálkodásának végét, s ma, nyolcvanéves korában még mindig fáradhatatlanul dolgozik a történelmi kutatások terén, s rendszeresen megjelennek tanulmányai, szépirodalmi vonatkozású cikkei lapjainkban és folyóiratainkban. Ez a munkában eltöltött élet természetesen felhívta magára a legmagasabb helyek figyelmét is. Ennek látható jele az is, hogy megkapta a népért tett szolgálatok érdemrendjének ezüstsugaras fokozatát, valamint a testvériség—egység aranykoszorús érdemrendjét is. Ezek mellett az országos jellegű kitüntetések mellett 1947-ben rohammunkás vándorzászlót kapott, továbbá 1962-ben Újvidék város Októberi díját, 1974-ben pedig a Szerb Szocialista Köztársaság Július 7-i díját ítelték oda neki áldozatos munkásságáért.

Ez a gazdag, tartalmas életút önmagáért beszél. És ezt az életút-tartalmat csak megpecsételi, hitelessé teszi az író vallomása. A vers ugyan nem jellemző műfaja Lőrinc Péternek, bár szervesen beletartozik a teljes életműbe, viszont az a versbe fakadt vallomás, amelyet legutóbb az Üzenet egyik múlt évi számában olvashattunk, nagyon is jellemző az íróra és emberre egyaránt:

*„Ilyen vagyok (voltam?):
véleg s mindvégig elkötelezett,
forradalmi elkötelezettje
az irodalomnak, politikának és tudománynak,
elkötelezettje életnek s jövőnek.”*

A nyolcvanéves költő beszél így, aki a maga mögött hagyott nyolc évtized után is még mindig és örökké az élet és a jövő elkötelezettje. Ez az elkötelezettség nyilatkozott meg a közönség elé tárt műveiben, s ez olvasható ki például abból a reagálásból is, amellyel a Híd helyett folyóiratként megjelenő Világkép egyik számában válaszolt Kisbéri Jánosnak egy Kalangya-beli cikkére, aki azt állította, hogy az írónak nincs pártállása, s hogy a művészet nem lehet alárendeltje más céloknak, nem lehet eszköz, mert a művészet célja önmaga.

Az L. P. monogrammmal mögött álló Lőrinc Péter így adja meg válaszát erre a valóságtól elrugaszkodott érvelésre:

„... ha valaki propaganda célkitűzést visz írásaiba, ha akartan tendenciózus valaki írásaiban, úgy az a valaki nem művész, és írása nem művészi írás.” De: „És mégis! A művészi írás sohasem volt és sohasem lehet l'art pour l'art írás. A művészet célja sohasem önmaga.” S a továbbiakban: „Aki a valóságot adja a valóság tárgyi és egyéni élményszerű feltételeiből önként következő formában, az nem tendenciózus, az nem új propagandát. És mégsem ad önmagáért való művészetet, nem ad l'art pour l'art-t. A szubjektivista, artista művész ellenkezőleg, éppen azért, hogy fut a valóság elől — tendenciát ad: a megfutamodás, szemlecsukás, múltba vagy mellékvágányokra térés tendenciáját.” „Az író nem ad tendenciát, a mű azonban mégis ad állásfoglalást! Nem a könyv lapjain, de az olvasó lelkében!”

Ez az irodalmi hitvallás volt Lőrinc Péter ars poeticája már akkor is, amikor a cenzúrával dacolva kiadta háborúellenes verseit, és akkor is, amikor Az Út körül csoportosulókkal együtt az avantgarde vonalán dadaista költőként jelentkezett. Az avantgarde-poézist, a dadaizmust sem a divathóbort hatására művelte, hanem igyekezett a mélyére hatolni, a lényegét keresve. Bori Imre például, munkásságát elemezve, megállapítja róla, hogy „nemcsak gyakorlati irodalmi tevékenységben vonta le a bécsi magyar avantgarde legfrissebb eredményeinek a tapasztalatait, hanem nyomban azok elméleti általánosításához is fogott, úgyhogy minden túlzás nélkül, az egyetemes magyar irodalom szintjén is, benne kell látnunk a dadaizmus egyetlen magyar teoretikusát”. Bori Imre pedig köztudomásúan alaposan tanulmányozta a magyar avantgardizmus irodalmi jelenségeit, ebbeli megítélésében tehát semmiképpen sem kételkedhetünk.

Az avantgardista versek mellett Az Útban jelenik meg Lőrinc Péter, azaz Láng Arpád első novellája is, sőt egy drámai művel is jelentkezik ekkortájtban, amely szintén a dadaizmus jegyében fogant. Ezekben az avantgardista műveiben is világosan megmutatkozik az író idealista s amellett forradalmi lelkülete, s aki netántán ezt mégis kétségbe vonná, az világos választ kaphat abból a tényből, hogy ugyanebben az időben Lőrinc Péter közreműködik a Szervezett Munkás és más, szláv nyelvű haladó szellemű, baloldali, munkásmozgalmi lapok oldalain is.

A két háború közötti időszakból tulajdonképpen főleg erre a megnyilatkozásra szorítkozik Lőrinc Péter önálló munkássága, eltekintve természetesen az itt is, ott is megjelenő tanulmányoktól. Ebben az időben — az egyetlen *Erdélyt* kivéve — nem jelenik meg magyar nyelvű kötete hiszen akkorjában még nem volt meg az alapja a magyar nyelvű könyvkiadásnak, és különösen nem volt meg az alapja a haladó szellemű könyvek megjelenésének, hacsak — mint mondjuk Somogyi Pál, Laták István és mások — saját költségen, saját terjesztésben kiadott versesköteteit nem tekintjük annak. De hát ezzel a lehetőséggel Lőrinc Péter — Láng Arpád is élt még az első világháború utolsó esztendejében, amikor háborúellenes verseit tárta a nagyközönség elé.

A felszabadulás utáni időszak jelenti Lőrinc Péter irodalmi munkásságának kilombosodását — könyvalakban is. Ekkor azonban Láng Arpád már letűnt a színtérről, és helyette végérvényesen megjelent Lőrinc Péter. Hogy ez az önálló kötetekben is megmutatkozik kilombosodás mennyire az idézett versbeli vallomásaiban és Kisbéri Jánosnak adott Világkép-beli válaszában körvonalazott irodalmi és emberi ars poetica szellemében történt; arra szavahihető tanúk elsősorban az egymás után megjelenő történelmi tanulmányok.

Lőrinc Pétert — mint történészt, mint író-t és mint embert egyaránt — elsősorban szűkebb környezetének, Vajdaságnak a történelmi múltja foglalkoztatja. Ennek a szűkebb környezetnek külön jellegzetessége a sok-nemzetiségű összetétel, ami különösen módot ad arra, hogy helyesen alkalmazni lehessen rá a szocialista eszmék nemzetek és nemzetiségek felett álló lényegét, az osztályharcon alapuló társadalmi megoldásokat. Éppen ebből a szempontból a látszólag messzebbre tekintő, *A kuruckor* című műve is szorosan kapcsolódik a vajdasági, tehát többnemzetiségű területhez tapadó érdeklődési körhöz, tekintettel arra, hogy a kuruckori szabadságtörekvések mélyre nyúló gyökereinek kutatása és kivetítése közben sem feledkezik meg arról, hogy nem csupán a magyar jobbágyokról van szó, hanem a képbe szervesen beletartoznak a más nemzetiségű, a szerb, a horvát, a román és a ruszin jobbágyok is. Így ágyazódik bele a kurucok egyetemes történetébe a külön vajdasági jelleg. Lőrinc Péter tehát hűség-önmagához, amikor a kurucok szabadságharcait taglalva, úgy mutatja be ezeket a törekvéseket, hogy leránja a leplet az egykori történelem-hamisítók mesterkedéseiről, akik a maguk szája íze szerint igyekeztek bemutatni még a Dózsa-féle lázadást is.

S ha már a kuruckorról írott mű ennyire szorosan beletartozik az író és történész szűkebb vajdasági érdeklődési körébe, hogyne tartozna bele többi történelmi tanulmánya, például *A nagy póri pör*, mely a vajdasági birtokkisajátításokról és az aratósztrájkokról szól, a századforduló közűl kiéleződő agrárviszonyokat a XVIII. század körülményeire viszonyítva, és rendkívül nagy figyelmet fordítva a földmunkások körében egyre inkább talajra találó szocialista mozgalomra. S ennek a kis kötetnek tulajdonképpen az időbeli hátterét és előzményeit adja meg a történész az 1948—49. évi agrárkérdéshez írt adalékok rendszerező összefoglalásával. A nemrégiben az Életjel kiadásában megjelent *Bácskai polgári politikai elmélet* című kisebb kötet viszont egy másik vetületét adja meg a szocializmus Vajdaságban kibontakozó eszméjének, többnyire azokat a haladó polgári haladó társadalmi munkásokat mutatva be műveik prizmján át, akik egykor itt munkálkodtak a haladó gondolat ápolásán (ha nem egyszer persze tévutakra kerültek is!), mindig arra törekedve, hogy tevékenységüket a kor légkörébe ágyazza be, tehát ne lebegtesse őket néha talán ideálizáló, vagy esetleg letaglózó jellegű légüres térben. S közvetve minden bizsonnyal a szűkebb környezetre utaló művek sorába tartozik a Makedónia születéséről írt riportkönyv is, mert hiszen — mint ő maga vallja magáról — Makedónia egy kicsit második hazája is, minthogy önmagában érezte a makedón sorsot és a makedón nép harcát, tekintve hogy három évet töltött Bitolában, ahová munkásmozgalmi tevékenysége miatt száműzték, aztán Makedónia területén volt a háború kitörése előtt mozgósított ezred soraiban, a felszabadulás után pedig újra ellátogatott a felszabadult makedón nép közé, hogy összehasonlítsa az új helyzetet a régivel.

Tudni kell persze azt is, hogy Lőrinc Péter történelmi tanulmányainak nagyobb része meg sem jelent magyar nyelven, de ezek a szerbhorvát nyelvű művek is kivétel nélkül a vajdasági környezet múlt időszakát veszik bonckés alá. Egészen kézenfekvő, hogy ez a Vajdaság iránti érdeklődés kapcsolja össze szorosan Vasa Stajic munkásságával, aki szintén elsősorban a vajdasági vonatkozású történelem témaköre felé vonzódik — szerbhorvát vonalon.

A történelem azonban csupán egyik megnyilatkozása Lőrinc Péter irodalmi egyéniségének. A szépirodalom ugyanis szintén jelentős részt foglal el munkásságában. És itt nem is csupán a *Hétköznepok* című regényre kell gondolnunk, sőt még nem is csupán a *Görbe utca 23.* című elbeszélőkötet-re, az *Alakok* emberi sorsokat elénk állító villanásaira, vagy a már említett fiatalkori verseskötetre. Mert hát megnyilatkozik a szépirodalom már például a makedóniai riportkönyvben is. A műfajok összevegyítése különben is jellegzetes írói vonása irodalmi alkotó munkájának. És azonkívül van valami, ami szorosan egybefűzi az író alkotásait, akár szépirodalmi művekről, akár történelmi tanulmányokról van szó. Ez a valami pedig a mélyen gyökerező társadalmi tudat és világos állásfoglalás, amiről már szóltam a történelmi művekkel kapcsolatban is.

A *Hétköznapok* önéletrajzszerű regény, amelyben az ifjúkori évek élményeit, eseményeit eleveníti fel. Az önéletrajzi elemek azonban ebben a műben is elsősorban azt a célt szolgálják, hogy megrajzolhassa ifjúkorának társadalmi képét, híven ahhoz a Világkép-beli érveléshez, hogy „a művészi írás sohasem volt és sohasem lehet l'art pour l'art irás”, ha nem is szabad benne megnyilatkoznia az írói tendenciának. A megrajzolt korszak azonban egy társadalom körképévé is válik a történések háttéri megvilágításával. Megengedem, hogy esztétikai szempontból a *Hétköznapok* nem éri el más lőrinci művek szintjét, de mindenképpen érzik belőle a kutatásra való hajlam mozgató ereje és ösztönző hatása.

Az elbeszéléskötetben hasonlóképpen az elkötelezett író lép elénk. Ez az elkötelezettség azonban korántsem jelent egysíkúságot, hiszen Lőrinc Péter mindig az író tárgyilagos szemével bányássza felszínre alakjait, akár gyarló, bukdácsoló emberekről, akár a mindennapok gondolkodó, látni akaró, csendes hőseiről van szó. Az egysíkúság már csak azért is idegen műveitől, mert mindig az összefüggéseket és a mélyen rejtőző okokat vizsgálja. Ugyanez vonatkozik az *Alakok* című kötet írásaira is, amelyek az író környezetében feltűnő embereket állítják az olvasó elé olyan röntgenszerű átvilágításban, hogy néhány szóból is a maguk teljességében látjuk őket. Talán azt is mondhatnánk, hogy az *Alakok* kötetét egy kicsit az *Ember az embertelenségben* című, magasabb fokú önéletrajzi elemekből felépített mű előfutárának is tekinthetjük bizonyos értelemben, mert az író környezetét vetíti ki, és környezetét át érzékelteti önmagát is.

Az *Ember az embertelenségben* című történelmi-önéletrajzi mű eddig megjelent két kötete azonban természetesen mégis hatalmas ugrás volt előre az írói és tudósi életmű teljes kibontakozásában. Ebben a két kötetben ugyanis Lőrinc Péternek sikerült a szépirodalom és a történelem olyan szintézisét megteremtene, amely formai és tartalmi eredetiségével egyaránt egészen különálló helyet jelöl ki Lőrinc Péter számára irodalmi életünkben. Annak idején Majtényi Mihály alkotott valami hasonló, de csupán az irodalomtörténeti múlt előterbe állításával. Lőrinc Péternek ez a műve pedig sokkal tágabb körben, kiterjedtebb vonatkozásban vetíti ki az átélt eseményeket, beleágyazva őket a történelmi háttérbe, úgyhogy a mű egyrészt szintén adalékokat nyújt ugyan Vajdaságunk irodalmi múltjának felméréséhez, és ugyanígy hatalmas anyagot közöl Vajdaság sajtótörténetének tisztább látásához is, ugyanakkor azonban a történésekbe belesimuló arcélektben láthatjuk a kor társadalmi és politikai életének tükrözését is, azaz ellenállhatatlanul döbben a tudatunkba, hogy a könyv lapjai nem egyszerűen egy tanárember és nem egyszerűen egy író és nem is egyszerűen egy történelemtudós emlékezéseit vetítik elénk mint valami képernyőre, hanem együtt adják valamennyit, szétválaszthatatlanul összefonódva, s ez az összefonódás a szépirodalmi jelleg felett immár történelem is.

A mű első részében, a *Vándorlások és erjedések* című kötetben az író így vall műfajának megválasztásáról:

„Elemezhelném tudományosan ezt a korszakot, »marxista igényű« tanulmányt adva, ahogy ezt pesti kollégáim szokták mondani bibliográfiai jegyzeteikben. De...» „Most emlékeimet akarom végleg eltemetni, kihány-ni magamból, ha a végső emléktemetés csak a test temetésével egyidőben következhet is be.” „...a tudományos témába talán bele-belebotlik még majd valaki más is, de az én élményeim tisztára az enyémekek: mert az ember, a kollektív ember, tömegember, a forradalmár, a kommunista is: nemcsak hogy egyedül megy át a másvilágra, a föld alá, de egyedül éli és éli (főleg) meg az életet, az életét, és soha senki át nem élheti, fel nem újíthatja az ő élményeit, az ő emlékeit.”

Más szóval, Lőrinc Péter a történelemtudomány holt betűinél íróemberként többre tartja az egyéni élmények mindent átható igazságát, az élő, húsba vágó történelmet, s éppen ez olvasztja egybe benne a szépíró-t a történésszel és a tanáremberrel, hogy minél teljesebb, minél kifejezőbb lehessen. És ezért alakította ki ezt a történelmet, szépirodalmat és emlékiratokat összevegyítő külön, egészen meg sem határozható műfajt is. Ezért

üdvözölte például őszinte örömmel az általa „szabadkai műfaj”-nak elnevezett kis könyvecskék megjelenését, szinte dédelgetve közülük a legkedvesebbeket, az irodalmilag legjobban sikerülteket, ezért próbálja ápolgatni történési—irodalmi műbírálként is ezeket az új jellegű, félig riport, félig történelmi tanulmány jellegű írásokat, figyelmesen nyesegetve az esetleg nem jól fejlődő kis vadhajtásokat, és formázva az új növényt, mint valami gondosan nyeső ollóval formált alakfát.

Az *Ember az embertelenségben* eddig megjelent két kötete az 1918—1921, illetve az 1921—1930 közötti időszakot öleli fel. Persze nem valami unalmas folyamatossággal kibontakozó eseménysorokról van szó. Lőrinc Péter írói képzelete nem elégszik meg a helyhezkötöttséggel. Egyszerre százfelé irányítja figyelmét, s a tudós elmélyülésével és megfigyelőképességével teszi lehetővé számunkra, hogy a történések folyamatában ne csupán a történelemből kiütköző, könyvvé merevülő jelenségeket, mondjuk az államvédelmi törvényt, az Obznanát, a Glavnjača fenyegető körvonalait, vagy a január 6-i diktatúra sötét korszakát érezzük ki a sorokból, de ezt a világot általunk is jól ismert, vagy előttünk egészen idegen alakokkal népesíti be, azaz élővé, teljessé teszi. Egymástól látszólag távol álló dolgok, események és egyéniségek kerülnek egymás mellé, fonódnak össze egy kor egyetemes emberi történésvé, amiben együtt található politika, irodalom, sajtó, társasági és társadalmi élet, korrupció és forradalmi törekvés, kiegészítve egymást egy szervesen összeillő képbe. Ebben az írói kivetésben pedig jól megférnek egymás mellett az ismert és ismeretlen alakok, Bokányi Dezső emléke csakúgy, mint Gábor Andor, Linder Béla, Károlyi Mihály, Jászi Oszkár, Kun Béla, vagy mondjuk Cséby Lajos, Mikes Flóris, Borsódi Lajos, Farkas Geyza, Csuka Zoltán, Haraszi Sándor, Somogyi Pál, Laták István, vagy például szerbhorvát vonalon Miloš Crnjanski, Vasa Stajić, Pelagićek, Krleža, Čeda Minderović, August Cesarec, Ljuba Davidović, Zarko Zrenjanin, Moša Pijade, Sonja Marinković és megannyi más ismert személyiség és megannyi más kismember, egykori iskolatárs, tanár vagy tanítvány, közelebbi vagy távolabbi ismerős, öntudatos forradalmár vagy rendőrspicli, korrupciós tisztviselő vagy becsületlen polgár neve és alakja. A felsorolás persze korántsem teljes, sőt még csak megközelítően sem pontos, hiszen éppen a nevek sokasága jelzi az író szerteágazó figyelmét, mindenre kiterjedő érdeklődését. S hogy a műfajkeveredés teljes legyen, még a vers sem marad ki a szövegből, világosan tanúskodva az író szintetizáló szándékai és törekvései mellett.

A nyolcvanéves író még mindig folytatja emlékezéseit, hiszen most van kiadás előtt az emlékezések harmadik kötete, tanúskodva Lőrinc Péter nem lankadó munkakedvéről és töretlen emberi és írói erényeiről. Az évek ugyan elszálltak felette is, forradalmi meggyőződése, kiállása azonban ma is szilárd és megváltoztathatatlan. Legutóbb például, a Magyar Szó Kilátó rovatában írva arról, hogy miért is hat még ma is Ády Endre, határozottan vallja ismételtelen:

„... tart, még egyre tart az osztályharc, ha ma más helyzetből vivjük. És ez a még valóságos osztályharc kelti talán bennünk a régi harc visszhangját, és miatta él bennünk még egyre a belső harc, az osztályharc belső, lelki vetülete, az, amit egykor régen — idestova 60 esztendeje már — az Én és a vele ellentétes, harcban álló és hozzá mégis hasonló AKART-ÉN belső harcának becéztem...”

Ezek az öntudatos, messzire világító szavak mindenképpen jól illelnek ennek a nyolcvanadik születésnapjára életműképnek a végére.